

Cryptocurrency and India क्रिप्टोकरन्सी आणि भारत

2008 मध्ये बिटकॉइनची निर्मिती झाल्यापासून आजपर्यंत जगभरात क्रिप्टोकरन्सीला खूप महत्त्व प्राप्त झाले आहे. जानेवारी २०२० मध्ये कोव्हिड-१९ साथीच्या रोगाच्या सुरुवातीपासून या क्षेत्राने मिळवलेला फायदा आश्चर्यकारक आहे; "क्रिप्टोमार्केट" मध्ये ५००% पेक्षा जास्त वाढ झाली आहे.

तथापि, २०१८-१९ च्या अर्थसंकल्पीय भाषणात अर्थमंत्र्यांनी जाहीर केले की सरकार क्रिप्टोकरन्सीला कायदेशीर निविदा मानत नाही.

डिजिटल क्रांतीच्या मागील सर्व टप्प्यांमध्ये भारत उशीरा मान्यता घेणारा होता हे लक्षात घेता - जेव्हा सेमीकंडक्टर्स, इंटरनेट आणि स्मार्टफोनने आपला ठसा उमटविला, तेव्हा या आभासी चलनांसाठी विचार आणि स्वीकृती मध्ये बदल करण्याची गरज आहे कारण ते डिजिटल क्रांतीच्या नवीन टप्प्यात प्रवेश करण्याच्या दिशेने भारताचे पहिले पाऊल आहे.

क्रिप्टोकरन्सी

- **क्रिप्टोकरन्सीचा उदय :** प्रचलीत क्रिप्टोकरन्सी, बिटकॉइन चा २०१० मध्ये केवळ ०.०००८ डॉलर्सवर व्यापार झाला आणि एप्रिल २०२१ मध्ये त्याची बाजारभावसुमारे ६५,००० डॉलर्स ची कमान होती.
 - बिटकॉइनच्या प्रक्षेपणानंतर अनेक नवीन नाणीदेखील सादर केली गेली आहेत आणि मे २०२१ पर्यंत त्यांचे संचयी बाजार मूल्य २.५ ट्रिलियन डॉलर्सवर पोहोचले आहे.
- **क्रिप्टोकरन्सीचे महत्त्व:**
 - **भ्रष्टाचार तपासणी :** पीअर-टू-पीअर नेटवर्कवर ब्लॉक ्स चालू असताना, निधी आणि व्यवहारांच्या प्रवाहाचा मागोवा घेत भ्रष्टाचार नियंत्रणात ठेवण्यास मदत होते.
 - **वेळ प्रभावी:** क्रिप्टोकरन्सी रिसर्जस आणि रिसिक्हरसाठी पैसे आणि भरीव वेळ वाचविण्यात मदत करू शकतात, जसे की ते पूर्णपणे इंटरनेटवर केले जाते, अशा यंत्रणेवर चालते ज्यात खूप कमी व्यवहार शुल्क समाविष्ट आहे आणि जवळजवळ तात्काळिक आहे.

- **किफायतशीर :** बँका, क्रेडिट कार्ड आणि पेमेंट गेटवे यांसारखे मध्यस्थ त्यांच्या सेवांसाठी शुल्क म्हणून 100 ट्रिलियन डॉलर्सपेक्षा जास्त, एकूण जागतिक आर्थिक उत्पादनातून जवळजवळ 3% आकर्षित करतात.
 - या क्षेत्रांमध्ये ब्लॉकचेन चे एकीकरण केल्याने शेकडो अब्ज डॉलर्सची बचत होऊ शकते.
- **भारतातील क्रिप्टोकरन्सी :** 2018 मध्ये आरबीआयने एक परिपत्रक जारी करून सर्व बँकांना क्रिप्टोकरन्सीचा व्यवहार करण्यापासून रोखले. हे परिपत्रक सर्वोच्च न्यायालयाने मे २०२० मध्ये घटनाबाह्य घोषित केले होते.
 - अलीकडेच सरकारने विधेयक सादर करण्याची घोषणा केली आहे; **क्रिप्टोकरन्सी आणि अधिकृत डिजिटल चलन विधेयक, 2021 चे नियमन,** सार्वभौम डिजिटल चलन तयार करण्यासाठी आणि त्याच वेळी सर्व खासगी क्रिप्टोकरन्सीवर बंदी घालण्यात आले.
 - भारतात, भारतीय ब्लॉकचेन स्टार्ट-अप्समध्ये गेलेला निधी जागतिक स्तरावर या क्षेत्राने जमा केलेल्या रकमेच्या 0.2% पेक्षा कमी आहे.
 - क्रिप्टोकरन्सीकडे पाहण्याचा सध्याचा दृष्टीकोन ब्लॉकचेन उद्योजक आणि गुंतवणूकदारांना जास्त आर्थिक लाभ मिळवणे जवळजवळ अशक्य बनवतो.

विकेंद्रित क्रिप्टोकरन्सीवर बंदी घालण्याशी संबंधित मुद्दे

- **सर्वसमावेशक बंदी:** अभिप्रेत बंदी म्हणजे अधिकृत डिजिटल चलन विधेयक, 2021 च्या क्रिप्टोकरन्सी आणि नियमनाचे सार आहे. हे भारतातील सर्व खासगी क्रिप्टोकरन्सीला प्रतिबंधित करण्याचा प्रयत्न करते.
 - तथापि, क्रिप्टोकरन्सीला सार्वजनिक (सरकारी समर्थित) किंवा खाजगी (एखाद्या व्यक्तीच्या मालकीचे) म्हणून वर्गीकृत करणे चुकीचे आहे कारण क्रिप्टोकरन्सी विकेंद्रित आहे **परंतु खाजगी नाही.**
 - बिटकॉइनसारख्या विकेंद्रित क्रिप्टोकरन्सी कोणत्याही संस्थेद्वारे नियंत्रित केल्या जाऊ शकत नाहीत, त्या खाजगी किंवा सार्वजनिक नाहीत.

- **ब्रेन-ड्रेन :** क्रिप्टोकरन्सीच्या बंदीमुळे भारतातून प्रतिभा आणि व्यवसाय या दोन्हींचे पलायन होण्याची शक्यता आहे, आरबीआयच्या २०१८ च्या बंदीनंतर जे घडले होते त्याप्रमाणेच.
 - त्या काळी ब्लॉकचेन तज्ञ स्वित्झर्लंड, सिंगापूर, एस्टोनिया आणि अमेरिका यांसारख्या क्रिप्टोचे नियमन झालेल्या देशांमध्ये गेले.
 - संपूर्ण बंदीमुळे प्रशासन, डेटा अर्थव्यवस्था आणि ऊर्जेचा वापर करणारी ब्लॉकचेन इनोव्हेशन भारतात थांबेल.
- **परिवर्तनशील तंत्रज्ञानापासून वंचित राहणे :** बंदीमुळे भारत, त्याचे उद्योजक आणि नागरिक यांना जगभरात वेगाने स्वीकारल्या जाणाऱ्या परिवर्तनकारी तंत्रज्ञानापासून वंचित राहावे लागेल, ज्यात टेस्ला आणि मास्टरकार्ड सारख्या काही मोठ्या उद्योगांचा समावेश आहे.
- **एक अनुत्पादक प्रयत्न:** नियमनाच्या तुलनेत बंदी घातल्यास केवळ समांतर अर्थव्यवस्था निर्माण होईल, अनौरस वापराला प्रोत्साहन मिळेल, बंदीच्या उद्देशाचाच पराभव होईल.
 - कोणतीही व्यक्ती इंटरनेटवर क्रिप्टोकरन्सी खरेदी करू शकते म्हणून बंदी अव्यवहार्य आहे.
- **परस्परविरोधी धोरणे :** क्रिप्टोकरन्सीवर बंदी घालणे हे ब्लॉकचेनवरील राष्ट्रीय धोरणाच्या मसुद्याशी विसंगत आहे, इलेक्ट्रॉनिक्स आणि आयटी मंत्रालयाच्या (मेटी) 2021 मध्ये, ज्याने ब्लॉकचेन तंत्रज्ञानाला पारदर्शक, सुरक्षित आणि कार्यक्षम तंत्रज्ञान म्हणून गौरवले जे इंटरनेटवर विश्वासाचा थर लावते.

उपायात्मक मार्ग:

- **नियमन हा उपाय आहे:** गंभीर समस्या टाळण्यासाठी, क्रिप्टोकरन्सीचा गैरवापर होऊ नये यासाठी आणि बाजारातील अवाजवी अस्थिरता आणि संभाव्य घोटाल्यांपासून बिनधास्त गुंतवणूकदारांना संरक्षण देण्यासाठी नियमन आवश्यक आहे.
 - हे नियमन स्पष्ट, पारदर्शक, सुसंगत आणि समायोजित असणे आवश्यक आहे जे ते साध्य करू इच्छित आहे.
- **क्रिप्टो-करन्सी व्याख्येवरील स्पष्टता:** कायदेशीर आणि नियामक चौकटीने प्रथम क्रिप्टो-चलनांना संबंधित राष्ट्रीय कायदांतर्गत सिक््युरिटीज किंवा इतर वित्तीय साधने म्हणून परिभाषित करणे आणि प्रभारी नियामक प्राधिकरण ओळखणे आवश्यक आहे.

- **मजबूत केवायसी नियम:** क्रिप्टोकरन्सीवर संपूर्ण बंदी ऐवजी, सरकार केवायसीचे कठोर नियम, अहवाल आणि करक्षमता समाविष्ट करून क्रिप्टोकरन्सीच्या व्यापाराचे नियमन करेल.
- **पारदर्शकता सुनिश्चित करणे :** पारदर्शकता, माहितीची उपलब्धता आणि ग्राहक संरक्षण ाच्या आसपासच्या चिंता दूर करण्यासाठी रेकॉर्ड कीपिंग, तपासणी, स्वतंत्र ऑडिट, गुंतवणूकदारांची तक्रार निवारण आणि वाद निराकरण यांचाही विचार केला जाऊ शकतो.
- **एंटरप्रेनिएट वेव्ह प्रज्वलित करणे:** क्रिप्टोकरन्सी आणि ब्लॉकचेन तंत्रज्ञान भारताच्या स्टार्टअप इकोसिस्टममधील उद्योजकतेची लाट पुन्हा प्रज्वलित करू शकते आणि ब्लॉकचेन डेव्हलपर्सपासून डिझायनर्स, प्रोजेक्ट मॅनेजर्स, व्यवसाय विश्लेषक, प्रवर्तक आणि मार्केटर्सपर्यंत वेगवेगळ्या स्तरांमध्ये नोकरीच्या संधी निर्माण करू शकते.

निष्कर्ष

- भारत सध्या डिजिटल क्रांतीच्या पुढील टप्प्याच्या उंबरठ्यावर आहे आणि या क्रांतीत आपले मानवी भांडवल, कौशल्य आणि संसाधने वळविण्याची आणि या लाटेतील एक विजेता म्हणून उदयास येण्याची क्षमता आहे.
 - धोरण आखणी योग्य करणे एवढेच आवश्यक आहे.
- ब्लॉकचेन आणि क्रिप्टो मालमत्ता हा चौथ्या औद्योगिक क्रांतीचा अविभाज्य भाग असेल, भारतीयांना केवळ त्याला बायपास करण्यासाठी बनवले जाऊ नये.

the_thinking_treet3

THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE